

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 84. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359836336/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

de tilbøder hinanden, og efter nogle Dage og Nætter tilbragte i den syvende Himmel ligger de begge som Lig. Spørgsmaalet om Troskab i Tiden kommer end ikke frem. I vor danske Elskovstragedie *Axel og Valborg* synes der vel ikke at være Tale om andet end Troskab; dens Forudsætning er jo de Elskendes lange Forlovelse, en Forudsætning, der er i høj Grad national; men i *Axel og Valborg* er Troskaben forherliget som Dyd, ikke forklaret som Produkt; thi Dramaet er et lyrisk Sørgepil, ikke nogen sjælehistorisk Undersøgelse.

Det er Spørgsmaalet om Troskabens Betingelser, der i *Adolphe* er behandlet, Spørgsmaalet om, paa hvilke Betingelser en Lidenskab er varig, paa hvilke ikke. Og her er det, at Svaret er formet som en Anklage mod Samfundet, idet det gaar ud paa, at Samfundet, som igennem den offentlige Mening, det danner, hævder den Tilstand, det har oprettet, samtidigt ved de sletteste Midler arbejder paa at tilintetgøre Betingelserne for Troskab i enhver Forbindelse, det ikke har godkendt, selv om de ene er fuldt saa ædel, fuldt saa uegennyttig, og baaret af fuldt saa adelige Naturer, som nogen af de Forbindelser, Samfundet paa alle Maader omgærder og støtter.

Constant har givet dette Svar igennem en Roman, der ikke kunde være fordringsløser; den har kun to Personer, ikke det ringeste Sceneri og ikke en eneste Tilfældighed i Handlingens Gang. Alt foregaar her efter de nødvendige Love, som er givne ved Personernes Stilling til hinanden og til det omgivende Samfund, og Læsere iagttager den dobbelte Sjælehistorie lige indtil dens Slutning paa samme Maade som Tilskueren ved et naturvidenskabeligt Forsøg iagttager de i et ikke sprængeligt Kar indelukkede Stoffers Gæring og denne Gærings Resultater. Hvem er da hine to Personer?

Først og fremmest hvem er *han*? Han er endnu meget ung, i den første Ynglingealder, han er (som Romanens Forfatter) efter at have tilendebragt sine Studier ved et lille tysk Universitet bleven ansat ved et af de smaa tyske Hoffer. Han har gennemlevet en Række Adspredelser og gennemgaaet et Kursus af anstrengt og alvorligt aandeligt Arbejde. Forholdet til hans Fader, en i sin ydre Færd kold og ironisk Mand, der staar som en Repræsentant for det 18de Aarhundredes Dannelse, har i hans Sjæl fremmet Ungdommens Forkærlighed for stærke, lidenskabelige Indtryk og dens Tilbøjelighed til at søge det Usædvanlige